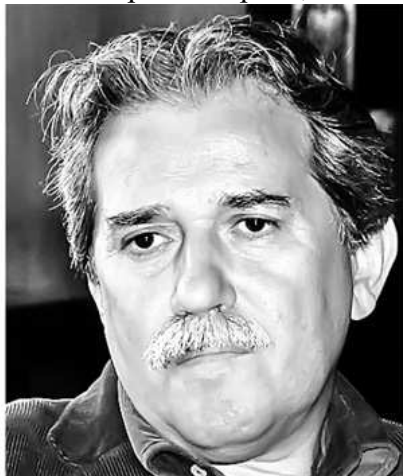

Унутрашњи зидови највећи подбачај

ЕВРОПСКА УНИЈА У 2015. ГОДИНИ (I). - Политика проширења је у постојећим кризним приликама фактички стављена у заграде

Аутор: Бошко Мијатовић*, Слободан Самарцић**среда, 02.12.2015. у 08:15

Бошко Мијатовић, Слободан Самарцић

Европска унија једном годишње доноси извештај о напредовању земаља кандидата на њиховом путу у чланство. Овај подухват изгубио је у међувремену суштински значај за све државе кандидате, а посебно за Србију. Због своје унутрашње кризе која доводи у питање нормално функционисање Уније, она на неодређено дуги рок неће примати нове државе чланице. Државе кандидати остају блокиране у изборима стратегија развоја управо чврстим везивањем за Унију, која тренутно не може да помогне ни себи самој.

Отвара се питање сврхе целог посла у ситуацији када његов основни циљ, чланство државе у Унији, напросто ишчезава. У губљењу сврховитог значења целог подухвата, може се, најзад, поставити и питање – какав би био сличан извештај за саму Унију.

Кризно управљање је на граници легалности, пошто његови основни инструменти пате од два главна недостатка. Прво, инструменти уговорног карактера (Уговор о европском стабилизационом механизму и, пре свега, Уговор о стабилности), иако су ступили на снагу, на граници су и легалности и легитимности пошто су формулисани на неувобичајен начин, без учешћа свих држава, па и оних које су предмет ригорозне фискалне контроле. Они делују већ другу годину као мере ванредног стања иако оно није (нити је могло бити) уведено. Друго, примена кризних механизма који проистичу из ових уговора задире у надлежности држава које важећим Лисабонским уговором нису пренете на ниво Уније. То се, пре свега, односи на области економске политике. Овакавим начином антикризног деловања Унија установљује паралелни систем правила, уз занемаривање редовног, што знатно угрожава начела владавине права и демократског управљања.

Заједничка спољна и безбедносна политика током 2015. испољила је знатне слабости настале због разлика у интересима и доминацији већих чланица. Санкције уведене Русији

прошле године све више оптерећују земље извознице и инвеститоре. У њима расте незадовољство пословне заједнице према оваквим мерама. У оквирима безбедносне политике Унија је и ове године манифестовала своју реактивну природу. Њен посебан глас је непрепознатљив у борби против тзв. Исламске државе. Француска је, рецимо, своја борбена средства употребила, и то прилично ефикасно и прецизно, тек после скорашњег терористичког напада у Паризу. Надаље, у питању пријема Косова у Унеско, Унија није имала заједнички став, а њене државе чланице гласале су различито о овој ствари. У области енергетске безбедности ова година бележи још један издвојени пројекат Северног тока између Немачке и Русије. Тиме је удаљавање од заједничке енергетске политике још јаче.

Унутрашња безбедност (политике виза, азила, имиграције и управљања спољном границом) подручје је највећег подбачаја ЕУ. Реч је о области која је деценијама полагано развијана, најпре као сарадња држава чланица, а потом и као заједничка политика Уније. Она се просто самоурушила пред искушењем великог избегличког таласа, и то за кратко време. Уместо заједничке политике на основу општеобавезујућих норми и процедура посредством заједничких органа, дошло је до ретроградног процеса државне узурпације одлучивања. За неколико месеци Унија је премрежена унутрашњим зидовима и жилет-оградама. Правила даблинских декларација и шенгенског споразума крше се једностраним одлукама држава. Оне, осим тога, нису биле у стању да се договоре ни о расподели квота пријема.

Политика проширења је у постојећим кризним приликама фактички стављена у заграде. Истовремено, према земљама кандидатима процес стабилизације и придруживања спроводи се као да у Унији нема никаквих унутрашњих промена. Једина видљива разлика садржана је у умножавању неписаних политичких услова за позитивну оцену о напретку. Ти услови су по дефиницији нетранспарентни. Штавише, закључењем два нова споразума о стабилизацији и придруживању, са Украјином прошле године и са Косовом ове године, овај инструмент (ССП) се и формално релативизује.

Можућност отцепљења/искључења постала је реална у текућој години. Искључење Грчке из еврозоне све до последњих превремених избора било је прилично изгледно. Тешкоће ове земље да изађе у сусрет захтевима пакета помоћи оставља ово питање отвореним. Са становишта унутрашњих способности реформи много је занимљивији случај изласка Велике Британије. Видљиво је да Британија захтева велико смањење што искључивих што подељених надлежности Уније, негде до нивоа заједничког тржишта, како би одустала од најављеног референдума о изласку. С друге стране, Немачка је склона додатном „продубљењу“ надлежности Уније, посебно у фискалној области. Ова суштинска стратешка дилема је, дакле, отворена.

ЕУ заостаје за САД и Кином

ЕВРОПСКА УНИЈА У 2015. ГОДИНИ (II).– Питање имиграције само је једна од многобројних кризних тачака од којих готово свака може бити жижа распада
Аутор: Бошко Мијатовић*, Слободан Самарџић**четвртак, 03.12.2015. у 11:05

Привредни раст је у 2015. години нешто бржи него ранијих година: процењује се да ће достићи 1,8 одсто за целу ЕУ и 1,5 процената за еврозону. Ипак, овакав раст је врло умерен и видљиво спорији од раста САД и Кине.

За убрзавање раста потребне су реформске и мере економске политике. Тако ММФ сугерише уклањање баријера приступу тржишту ЕУ, реформу радног законодавства, потпунију примену директиве о услугама, ширење уговора о слободној трговини са другим земљама, даљу интеграцију тржишта капитала и енергије, ублажавање проблема превеликих дугова и слично. Иако потребне, структурне реформе се у ЕУ тешко изводе.

Незапосленост одавно представља велики проблем за ЕУ, а сада износи око 10 одсто. Јасно је да је ово последица превисоких пореза и доприноса из зарада и нефлексибилног радног законодавства. Стога би требало смањити дажбине и реформисати радно законодавство, али се прво суочава са буџетским проблемом, а дуго са европским социјалним моделом. Одређене реформе изведене су у Немачкој и јужним чланицама, што је дало резултате код раста и запослености (Шпанија, Португалија).

Банкарска унија се установљава да се не би поновиле грешке из времена пре финансијске кризе 2008. Супервизија великих банака је јединствена и обавља је Европска централна банка од краја 2014. Јединствен механизам санације великих банака требало би да отпочне са радом 2016. године, али је створен тако сложен систем одлучивања па је питање да ли ће омогућити потребну брзину поступка.

Уједначавање регулације санације и ликвидације банака на целом подручју ЕУ је у току, као и стварање јединственог система гарантовања депозита. Међутим, већи број земаља није у датим роковима преузео одговарајуће директиве, што угрожава планирано функционисање од почетка 2016.

Фискални проблем је најважнији институционални проблем ЕУ, који је и довео до кризе државних дугова из 2010. Пошто није држава и не поседује потребне инструменте, ЕУ нема могућност вођења јединствене фискалне политике кроз дефиците и порезе, која је уобичајено оруђе макроекономске политике против привредних циклуса и криза.

ЕУ није заснована на идеји солидарности и преливања буџетског новца, већ на праву чланица да воде сопствену буџетску политику, али и на обавези да саме снесу последице. Свако плаћа своје дугове. Међутим, криза грчких и других дугова показала је да ЕУ не може да стоји са стране и посматра неку чланицу како пропада због раније лоше или неодговорне политике.

Када јединствена фискална политика није могућа, остају буџетска правила. Али, фискалну неодговорност нису могли да обуздају Пакт о стабилности и Фискални уговор, јер је фискална правила слабо ко поштовао („непоштовање је било правило, а не изузетак“, ММФ). Крше га у 2015. и велике земље (Француска, Италија), а Европска комисија тумачењем реинтерпретира правила како би изгледало да се бар донекле поштују (оцена председника Бундесбанке). Сада се формира Фискални савет ЕУ, који тешко да може донети суштинска побољшања.

Европски инвестициони план од 315 милијарди евра инициран је 2014. ради подстицања иначе недовољних инвестиција у ЕУ, посебно у инфраструктуру, иновације и мала и средња предузећа. Прошло је годину дана од најаве, а програм још увек није функционалан. До сада је најављено обезбеђење само 64,5 милијарде евра, па недовољна пријава већ доводи у питање планирани обим инвестиција. Неповољно је и што се новац намењен другим корисним употребама преусмерава у овај фонд који сада има виши политички приоритет, као 2,2 милијарде намењених науци.

Директива о услугама усмерена је на укидање препрека на територији уније у многим делатностима сервисног сектора. Донета је још 2006, са обавезним уношењем у национална законодавства до краја 2009, што је учињено тек делимично и без довољно елана.

Укратко, у 2015. било је мало институционалних реформи. Известан напредак је учињен код банкарске уније, мада сложенији део посла тек предстоји. Фискална унија је и даље нерешив проблем, на коме се најбоље види слабост опште конструкције ЕУ. Многе структурне реформе и даље напредују споро или никако. Европска унија је предуго у стагнацији и сада заостаје за најважнијим конкурентима. Главни проблем долази из политичке сфере, у којој не само да не постоји јединствена визија ЕУ, већ и реализација договорених политика иде веома тешко због проблема у политичком одлучивању.

Сада су учестале оцене многих званичника да неуспех у решавању имигрантске кризе може довести до краја саме Уније. Овај оквир извештаја говори да је питање имиграције само једна од многобројних кризних тачака од којих готово свака може бити жижа распада. У таквом контексту они извештаји о напретку земаља кандидата на путу у ЕУ (и Србије) делују нестварно, готово магијски.

*Економиста

**Политиколог